1512 6 Vg89 34,327

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE
CVRCVMA OFFICINARVM
EIVSQVE
GENVINIS VIRTVTIBVS

QVAM
SVB AVSPICIIS SVMMI NVMINIS
ET
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
PRAESIDE
VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
DOMINO
D. ANDREA ELIA BVCHNERO
SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMO BORVSSIAE REGI A CONSILIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
FACVLTATIS MEDICAE H. T. DECANO,
IMPERIALIS ACADEM. NATVR. CVRIOSOR. PRAESIDE
ET COMITE PALAT. CAESAREO,
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS LEGITIME IMPETRANDIS,
AD D. XXVIII. SEPT. A. S. R. MDCCXLVIII.
PVBLICE DEFENDET
AVCTOR
CAROLVS CHRISTIANVS LOEBER,
ALTENBVRG. MISNIC.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
TYPIS IO. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

LXII

ILLVSTRISSIMO
AC CELSISSIMO DOMINO,
DOMINO
CAROLO FRIDERICO
S. R. I. COMITI
DE HATZFELD ET GLEICHEN,
NOBILI DOMINO
IN CROTTORFF WILDENBVRGENSIVM,
DYNASTAE
IN BLANCKENHAYN ET CRANNICHFELD,
ITEMQVE
IN SCHVPF, WALDMANSHOFFEN, DLASKONITZ,
SCALKE ET PODSEDITZ,
HAEREDITARIO DOMINO
PRINCIPATVS TRACHENBERGENSIS ET PRAVSS-
NITZENSIS IN SILESIA,
VT ET
DYNASTIARVM HALTENBERGSTETTEN ET LAV-
TENBACH IN FRANCONIA,
SACRAE CAESAREAE REGIAEQVE HVNGARIAE
ET BOHEMIAE MAIESTATIS CVBICVLARIO ACTVALI,
ET GVBERNATORI REGNI BOHEMIAE.

DOMINO SVO GRATIOSISSIMO

DISSERTATIONEM HANC INAVGVRALEM
SANCTISSIMI OBSEQVII
AC
DEMISSISSIMAE VENERATIONIS
INTERPRETEM,
CVM VOTO
PERENNIS FELICITATIS
ET
INCONCVSSAE PROSPERITATIS
HVMILLIME CONSECRAT,

DEVOTISSIMVS CLIENS,
CAROLVS CHRISTIANVS LOEBER,
ALTENBVRG. MISNIC.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA,

DE

CVRCVMA OFFICINARVM

EIVSQVE

GENVINIS VIRTVTIBVS.

PROOEMIVM.

Cum quamplurimae cauſae proximae tam per experientiam, quam rationem aptae cenſeantur, ad hunc vel illum mortalium morbum producendum, plurima idcirco quoque requiruntur media ad illas remouendas, quas e tribus naturae regnis, vegetabili nempe, animali & minerali, hactenus artis medicae periti in auxilium vocarunt. Quia autem non ſolum accurata & exquiſita cognitio remediorum, vt a reliquis diſcernantur & principia, quibus praedita ſunt, rite indagentur, ſed & fundata perfectaque experientia, in quibus morbis & ſub qualibus circumſtantiis exhibenda ſint, requiritur; hinc in praeſenti ſpecimine inaugurali ex regno vegetabilium amoeniſſimo

plantam exoticam, CVRCVMAM nempe *officinarum*, ſeligere & ita explanare placuit, vt primum deſcriptionem plantae botanicam, a praeſtantiſſimis Viris ſparſim traditam, praemitterem, notasque characteriſticas tam vegetationis, quam fructificationis, indicarem; tum chymicam analyſin inſtituerem, & principia, quibus inprimis radix huius plantae gaudet, & ex quibus ipſius virtutes deriuandae ſunt, ex fundamentis chymiae ſanioris ante oculos ponerem & demonſtrarem; tandemque obſeruationes varias, tam in loco natali, quam aliis terrae finibus, de huius plantae facultatibus & praeſtantiſſimis virtutibus, in multis pertinacioribus & praecipue chronicis morbis ſuſceptas, quantum neceſſitas poſtulat & temporis anguſtia permittit, ſubiungerem, modumque agendi rationalem communicarem. Ceterum has ingenii mei primitias aequo Tuo L.B. relinquo iudicio, vtque qualescunque hi mei conatus in ſupremi rerum Conditoris gloriam proximique adflicti emolumentum vergant, ardentiſſimis voveo precibus.

§. I.

§. I.

Sicut plurima vegetabilia, ita etiam CVRCVMA noſtra, tanquam exotica inprimis planta, multis, tam ab exteris, quam noſtratibus, onerata eſt nominibus; quibus cum ob Scriptorum ingentem numerum & varietatem carere non poſſimus, ante omnia, quae ad denominationem & etymologiam ſpectant, quantum ſpatii anguſtia permittit, praemittenda eſſe exiſtimo. Teſtibus BODAEO a STAPEL & *Olao* BORRICHIO, plantae noſtrae nomen inditum eſſe videtur ob inaequalitatem radicis, lupatis equorum ſimilem, quae olim hodieque nodis ferreis, oliuarum inſtar ſibi cohaerentibus, diſtinguuntur, κȣρκȣμα nuncupatis. POLLVX *Lib. I. Cap. II.* Primis vero notitiae huius plantae annis a DIOSCORIDE ad Cyperi Indici genus relata, & nomine generico *Cyperus Indicus* vocata fuit. Vid. MATTHIOLVS *in Dioſcoridem pag.* 27. Ab Arabi-

Arabibus *Crocus Indicus* appellatur, non autem quod aliqualem ſimilitudinem cum croco habeat, ſed quod radix eius non ſecus, ac crocus verus, colore flauo tingat. Vid. *Ioh.* BONTII *Hiſtor. natural. & med. Lib. VI. Cap. XXX. p. 116.* Eandem forſitan ob rationem *Crocus ſubterreſtris*, & a Luſitanis *Saffran da tierra* vocatur, AMMANNVS *in Hiſt. Boſian. pag. 10. Saffrano dell Inde,* ACOSTA *edit. Ital. pag. 193. Manjella Koua,* COMELINVS *in Hort. Malabar. Tom. XI. pag. 21.* Malaice *Kunhet*, LINSCHOTT *Part. III. Ind. Oriental. Cap. XIV.* Zeylonenſibus *Kaha* audit, quod Crocum notat, HERMANNVS *in Theſauro Zeylanico pag. 85.* Ab Arabibus etiam *Terra merita* denominatur, quaſi terrae induratae ſimilis, RVELLIVS *ad Lobel. Icon. Lugd.* Curcuma foliis lanceolatis vtrinque acuminatis, neruis lateralibus numeroſiſſimis, ROYEN *Lugd. 12.* Curcuma radice longa, *Paul.* HERMANNVS *in Catalogo Hort. academ. Lugd. Batau. pag. 208.* Curcuma foliis longioribus & anguſtioribus, BREYNIVS *Prodr. 2. pag. 40.* In vernacula noſtra Gilbwurz, a colore; ab effectu autem Gelbſuchtwurz audit; in officinis denique radix ſub nomine *radix curcumae* venditatur.

§. II.

Perluſtratis denominationibus, nunc etiam ad explanationem botanicam progrediendum erit, & quia conſultius eſt a facilioribus principium capesſere, deferam primas MORISONO, qui Curcumam in methodo ſua a fructu deſumta ad Claſſem XI. refert, vbi

vbi culmiferas, quae ſemina ſolitaria poſt ſingulum florem habent, enumerat, illamque cum multis aliis plantis exoticis ſub genere VIII. affinium exoticarum locauit. Vid. eius *Hiſtor. plantar. exoticar. Tom. II. pag.* 253.

§. III.

Poſt MORISONVM etiam RAIVS in conſilium adhibendus eſt, qui in methodo ſua, itidem a fructificatione deſumta, Curcumam ad Claſſem XXIV. graminifoliarum floriferarum, vaſculo tricapſulari, retulit, vbi ſub genere VIII. quod plantas bulboſis affines, & floribus in ſurculo peculiari a radice orto continet, inuenitur. Conf. eius *Hiſtor. plantar. Tom. III. pag.* 649.

§. IV.

Hisce adhuc ſubiungendus erit *Paulus* HERMANNVS, qui in Indiae regionibus plantam in patrio ſolo ſponte naſcentem vidit, & in methodo ſua, pariter a fructu deriuata, Curcumam in Claſſem XVI. tricapſularium retulit, & ſub genere II. ſeu illarum, quae flores ex theca habent, poſuit.

§. V.

Abſolutis methodis a fructu petitis, merito nunc adducenda erunt Plinii noſtri temporis ſyſtemata, celeberrimi nempe *Caroli* LINNAEI, qui totam ſcientiam botanicam in exquiſitiorem vtilioremque redegit formam, & methodos omnium perfectiſſimas condidit. Primo igitur ſyſtema eius a calyce deſumtum conſiderandum venit, quod XIII. Claſſibus abſoluit, & Curcumam ſub Claſſe I. ſpatha-

ceorum generis I. in quo ſpathae vniualues ſpadice ſpathaceo recenſentur, locauit. In altero autem ſyſtemate, a ſexu deſumto, Curcumam Claſſi I. monandryarum, quae tantum vnicum ſtamen habent, & generi I. monogyniarum, quae piſtillo vnico donantur, omni iure inſeruit. Confer. eius *Genera & Claſſes plantarum*, item *Muſa Cliffort.* & *Flora Zeylanica.*

§. VI.

Quoad differentiam genericam praemiſſa haec ſufficiant; nunc etiam differentiam ſpecificam perluſtrabimus & characteres huic plantae tantum proprios indicabimus, quo ab omnibus aliis eo melius diſcerni poſſit. Quia autem totus plantae habitus conſiderandus eſt, primo characteres vegetationis, deinde etiam fructificationis indicandi erunt. *Radicem* huius plantae quod attinet, eſt illa longa, tuberoſa, teres, in transuerſum acta, zingiberis facie, craſſitie digiti, ex multis propaginibus, cum circularibus in ſuperficie zonis, geniculatim conflata, aliquot craſſiuſculas fibras ex geniculis demittens, ponderoſa, foris pallida & modice ſcabra, intus crocea ac temporis decurſu in puniceum inclinans, ſolida quaſi, ex condenſato croceo ſucco preſſius compacta, guſtus acris, amaricantis, aromatici, pinguis, odoris fragrantis. En verba! *Pauli* HERMANNI *in Catalogo Hort. academ. Lugd. Batau. p. 208. & 209.*

§. VII.

A radice tranſeamus ad *caulem*, quae conſideratio etiam nobis characteres ſuppeditare poteſt;

cum

cum autem radices ſimplicem caulem ſine ramis emittant, ad ſcapos foliatos caulis referendus eſt. Nam e nouellis & robuſtioribus radicis tuberibus erigitur ſcapus dodrantalis, teres, ſucculentus, ſcriptorii calami craſſitudine, ex viridi palleſcens, inferiori parte nudus, a medio vero ad cacumen vsque in craſſam rotundam ſpicam faſtigatus; vid. *Pauli* HERMANNI *Catalog. Hort. academ. Lugd. Batau. loc. cit.*

§. VIII.

Tertia vegetationis pars, cauli vel radici adpoſita, appellatur *folium*, hinc etiam characteres Curcumae noſtrae ratione foliorum recenſeri merentur. Ex ſententia vero WACHENDORFFII, Curcuma foliis lanceolatis, vtrinque acuminatis, neruis lateralibus numeroſiſſimis donata eſt; videatur eius *Index Horti Vltraiectini l. c.* Foliis longioribus & anguſtioribus, iuxta BREYNIVM *in Faſciculo rariorum plantarum II. l. c.* Foliis ab exortu pallide viridibus, poſtmodum ex flauo rubentibus, vel ex pallido flauis, duos vngues latis, ſenſim in recuruum mucronem abeuntibus, ſquamatim diſpoſitis, intra commiſſuras deliteſcit tenax & viſcoſus humor, collectus deciduus rore; vid. *Paul.* HERMANNI *Catalog. Hort. Acad. Lugd. Batau. l. c.*

§. IX.

Folia denique Curcumae noſtrae cannae Indicae adeo ſimilia ſunt, vt inexercitati Botanici non facile ea diſcernere queant. Huius etiam erroris *Paulus* HERMANNVS accuſauit BONTIVM, qui in *Hi-*

ſtor. natural. & med. Libr. VI. Cap. XXX. pag. 116. loco Curcumae Cannam Indicam delineauit, in India occurrentem & multis hortis in regionibus noſtris ſatis familiarem.

§. X.

Differentia Curcumae officinarum, ab altera non officinali, ex oppoſitis iuxta ſe poſitis magis eluceſcit. Noſtra gaudet radice longa, illa radice rotunda *Par. Bat. Pr. pag. 330.* Noſtra foliis lanceolatis, altera foliis ouatis, vtrinque acuminatis, neruis lateralibus pauciſſimis, praedita eſt. *Everh. van* WACHENDORFF, *in Indice Hort. Vltraiect. p. 313.* Noſtra foliis longioribus & anguſtioribus, illa foliis latioribus & rotundioribus. *Iacob.* BREYNIVS *in Faſcicul. rariorum plantarum II. l. c.* Plura de differentia harum plantarum, vide in LINNAEI *Muſa Cliffort. Claſſ. ſpathacear. pag. 15.* vbi exactiſſima nota huius plantae characteriſtica explicatur; genuinam autem noſtrae Curcumae delineationem qui videre cupit, adeat COMELINI *Hort. Malabar. Tom. X. Tab. II.*

§. XI.

Expoſitis partibus vegetationem conſtituentibus, tranſimus nunc ad recenſionem partium fructificationis. Quia vero nullus hodiernorum Botanicorum de hac planta tam diſtinctas & perſpectas notas characteriſticas exhibuit, praeter Celeberrimum LINNAEVM, ante omnia ad illum confugiendum erit. Hic ipſe autem doctiſſimus Vir partes Curcumae noſtrae fructificationis ſequentem in

modum

modum explanauit, vt tuto omnibus aliis carere poſſimus. *Calyx.* Spathae plures partiales, ſimplices caducae. *Corolla.* Petali tubus anguſtus, limbus tripartitus, laciniis lanceolatis patentibus, ſinu altero magis dehiſcentibus. *Nectarium* monophyllum, ouato-acuminatum, laciniis petali maius, eiusdem ſinui potentiori inſertum. *Stamen.* Filamenta quinque, (quorum quatuor erecta, linearia, ſterilia) vnicum (quintum) intra nectarium, lineare, petaliforme, apice bifido, anthera adnata. *Piſtillum*, germen ſubrotundum, infra receptaculum floris. *Stylus* longitudine ſtaminum ſimplex, vncinatus. *Perianthium.* Capſula ſubrotunda, trilocularis, triualuis, ſemina plurima.

§. XII.

De *loco natali* adhuc ſupereſt pauca commemorare. Curcuma, teſte *Paulo* HERMANNO, non ſolum in ſyluis & locis deſertis Indiae orientalis ſponte creſcit, ſed etiam in agris & hortis ab incolis, ob radicis innumerum vſum, colitur; plura legi poſſunt in COMELINI *Hort. Malabar. Tom. XI. pag. 21.* & in BONTII *Hiſtor. natur. & medic. l. c.* Radix ad vſum foditur peracta fructificatione; propagatur autem planta tam ſeminibus, quam nodulis, ſeu geniculis a radice reſectis.

§. XIII.

Tradita deſcriptione botanica, quae ſtructurae externae ſuppeditat cognitionem, nunc ad internam ducimur conſiderationem, vbi vt in reliquis plantis varii generis tam fluida, nutritioni & pro-

pagationi inſeruientia, occurrunt; quibus perſpectis praeſtantia & varius vſus facile per ſe patebit. Cum autem variae iam dudum plantarum partes in vſum medicum vocatae ſint, & mox fructus, mox flores, folia & cortices, mox denique radices, ad remouendas morborum cauſas, artis ſalutaris periti elegerint; a noſtra vero planta omnes reliquae partes, excepta radice, hactenus ab Europaeis reiectae ſint: intactis hinc quoque reliquis, *radicem* tantum examini huic ſubiiciamus.

§. XIV.

Prodeat igitur radicis *ſtructura interna*, vbi, ſicut in corporibus animantium, plures ſuccos ad incrementum promouendum, putredinem auertendam & ſimiles alios vſus ſecerni; ita etiam in vegetabilium ampliſſimo regno in variis vtriculis & tubulis, ſeu vaſculis, varios ſuccos elaborari & contineri, principes Phyſicorum diſtincte obſeruarunt, hincque plantis etiam ex principiis ſolidis ſtructuram mechanicam adſcripſerunt. Videantur Perilluſtris L. B. de WOLFF *vernünfftige Gedanken von dem Gebrauch der Theile in Thieren und Pflantzen; Marcelli* MALPIGHII *Opera omnia botanico-medico-anatomica; Bernhard* NIEVWENTYT *Erkäntniß der Weißheit, Macht und Güte des göttlichen Weſens aus den rechten Gebrauch derer Betrachtungen aller irrdiſchen Dinge dieſer Welt;* itemque GREW, HALES & alii.

§. XV.

Ad huius adſertionis §. praeced. propoſitae,

confir-

confirmationem, inſeruit etiam Chymia, cuius ope mihi ſequentia patebant: Libram dimidiam, groſſo modo pulueriſatam, indebam retortae vitreae, ac ſufficientem quantitatem aquae fontanae adfundebam, hancque dein deſtillationi e balneo arenae tradebam. Finita hac, in ſuperficie excipientis interna conſpiciebatur olei aetherei circiter dimidia drachma, & reliqua pars excipuli aqua lacteſcente ad dimidium vsque repleta erat. Ex hoc experimento facile concludere licet, oleum hocce aethereum ad ſanguinis elaterem reſtituendum multum conferre valere, ſententiam vero doctiſſimi b. m. NEVMANNI, in *Praelectionibus chymicis*, non ita ſimpliciter cum experientia conuenire, dum *p. 923.* aſſeruit, radicem nullo principio oleoſo-aethereo praeditam eſſe, cum manifeſto illud monſtret, radicem noſtram particulis oleoſis compluribus, & ob aquam lacteſcentem etiam ſalinis praeditam eſſe.

§. XVI.

Deſtillatione ſic peracta, libra dimidia cum ſpiritu vini rectificatiſſimo infundebatur & in leni calore digerebatur, hacque ratione Tincturam admodum ſaturatam obtinui. Digeſtione peracta Tinctura filtrabatur & impoſito alembico ſpiritus vini rectificatiſſimus abſtrahebatur; finita abſtractione remanebat corpus inſtar extracti, pondere vnciam vnam referens, ab aqua inſolubile, reſinoſum nempe, quod, vt reliqua corpora reſinoſa, ex particulis oleoſis & acidis conſtat, de quibus Illuſtr. b. m. HOFFMANNVS *in Obſeruat. phyſico-chymicis ſele-*

ctiori-

ctioribus pag. 55. videndus. Facile ergo inde ſequitur, hanc radicem etiam particulis oleoſis, cum acidis coniunctis, gaudere, vtpote e quibus reſina orta eſt. Hoc etiam conuenit cum ſententia celeberr. GEOFROY, qui *Materiae medicae Tom. II. pag.* 47. hanc radicem ſal amarum, cum aliis principiis coniunctum, poſſidere iudicat, ſine dubio quia omnia corpora reſinoſa ſaporem amarum exhibent. Hinc etiam vires roborantes ſeu tonicae huius radicis.

§. XVII.

Cum vero, inſtituto hoc modo deſcripto experimento, ſolubilis ſubſtantia radicis ſpiritu vini rectificatiſſimo non in totum ſolueretur, hinc reſiduum cum aqua pluuiali infundebatur & leni calore digerebatur; peracta digeſtione filtrabatur & denique ſolutio haec ſucceſſiue, mediante paullo fortiori calore, inſpiſſabatur, ſic remanebat ſubſtantia gummoſa, pondere vncias IV. aequans, cum nonnullis reſinoſis partibus adhuc remixta. Reſiduum vero hoc extractum quoad maximam partem ſubſtantiae eſſe gummoſae, ex ſequentibus patebit, dum

a) in aqua ſoluitur;
b) ope ipſius corpora reſinoſa cum aqua combinantur & ab illa ſoluuntur;
c) a ſpiritu vini rectificatiſſimo intactum relinquitur;
d) ab acidis deſtruitur;
e) in igne flammam concipit & oleum empyreumaticum deſtillatione largitur.

Ex

Ex praedictis aeque, ac aliis Chymicorum obſeruationibus & operationibus, manifeſte apparet, tam gummoſa corpora, quam animalium gelatinam, multum ſaponaceae continere ſubſtantiae. Cum autem ex particulis oleoſis & ſalinis alcalinis ſapo conſiſtat, (vid. BOERHAAVIVS *in Elementis Chymiae Tom. II. pag. 258. & 259.*) ſequitur, noſtram radicem etiam principium oleoſum, cum ſalinis alcalinis particulis coniunctum, poſſidere, quod in principium ſaponaceum ſumme ſubtile mutatum eſt, vnde etiam deducendae ſunt virtutes radicis egregiae, reſoluentes, diſcutientes, &c. De ſaponum modo agendi vide plura in *Elementis Chymiae* BOERHAAVII, *Tom. II. pag. 260.*

§. XVIII.

Praeſentia ſalis alcalino-volatilis ſequenti experimento confirmatur: Puluis radicis, ſuperfuſa aqua fontana, in temperato calore aſſeruabatur, incipiebat quidem fermentare, ſed quam citiſſime tranſibat in putredinem, ſimulque tam grauem ſpargebat putredinoſum vaporem, qualis vix ab animalibus putredine corruptis percipitur.

§. XIX.

Denique decoctum radicis aquoſum cum variis ſolutionibus commiſcebatur. Cum ſolutione cinerum clauellatorum & aqua calcis vivae color exaltabatur & in colorem obſcuro-rufum trans-

mutabatur; cum acido vitriolico & aqua forti color luteus fere immutatus manebat. In hoc experimento problema eſto: An color ſucci obſcuroflaui, in variis huius radicis vtriculis per microſcopia ſatis manifeſti, a principio alcalino volatili dependeat, & luteus ab acido?

§. XX.

Praemiſſis ac demonſtratis huius radicis principiis, ſponte ad vſum medicum nunc ducimur. A permultis materiae medicae & botanicae ſcriptoribus laudem conſecuta eſt ſummam & ad aſtra quaſi extollitur, quod complurium morborum cauſis tollendis ſufficiat, & non raro in eorum curatione totam quaſi paginam abſolvat. In COMELINI *Horti Malabarici Tom. XI. pag. 21.* ſequentia de illius virtutibus praedicantur: *Succus cum radice contuſus vel leuigatus, orificium reficit, halitum gratum facit, exhilarat, melancholiam pellit, ſanguinem purgat, venerem excitat, ventriculum & cerebrum confortat, obſtructiones renum & veſicae tollit, menſtrua prouocat, leniter aluum laxat, hydropiſin curat. Breui, omnium conſenſu planta praeexcellens, & excellentiſſimis praedita virtutibus.* Modum autem operandi radicis noſtrae concinne indicauit *Sam.* DALE in *Pharmacologia ſua p. 363.* dicens: *Abſtergit, attenuat, aperit, diſcutit, hinc menſes mouet, difficultatem pariendi aufert, obſtructiones viſcerum aperit, vrinam ciet, calculum expellit, in ictero, hydrope, cachexia, &c.*

ſpeci-

ſpecificum eſt. Et haec ſunt, quae in genere de praeſtantia Curcumae laudem merentur; nunc etiam ſpeciales quasdam obſeruationes perluſtrabimus & quantum neceſſitas vrget, modum agendi indicabimus.

§. XXI.

In *Ictero* a multis experientiſſimis viris tanquam praeſtantiſſimum remedium commendatur, hocque in morbo noſtra radix tam in patria, quam in aliis terrae finibus, vſurpatur. BONTIVS *in Hiſtor. natur. & med. Libr. VI. Cap. XXX. p. 116.* ſequentia de illa annotauit: *Peculiare & ſpecificum remedium in ictero, quod multoties feliciter expertus ſum.* In ſuo autem Tract. de *Medicina Indorum p. 115.* caſum ſpecialem allegauit, vbi Curcumam exoptato cum ſucceſſu exhibuit. In noſtris regionibus Illuſtr. b. m. *Frid.* HOFFMANNVS, in *methodo medendi*, ſeu *therapia generali*, illam inter ſpecifica contra affectus ictericos locauit, vt & in Diſſertatione *de ſpecifica quorundam remediorum efficacia, ſ. XXV.* & ZORNIVS in *Botanologia p. 249.* non parum itidem virtutis ad icterum tollendum eidem adſcripſit. Plures interim cauſae mediatae occurrunt, quae ad hunc morbum inducendum aptae ſunt; in genere quidem vitium, ſeu ſtatus morboſus hepatis & cyſtidis felleae accuſandus venit; ſed in ſpecie vel affectus ſpasmodicus in hepate, a materia acri & cauſtica, in ductibus biliariis haerente, ortus, vel calculi in cyſtide fellea & hepate,

vel denique bilis tenax & viſcida, quae non facile per cyſtidem tranſit, & reliqua ſymptomata ſimul producit, eiusmodi cauſas conſtituunt. Ad has omnes ergo profligandas & remouendas, radix noſtra non ſine fructu exhiberi poteſt, ſiquidem principio gummoſo, ſeu melius ſaponaceo, §. XVII. demonſtrato, & hinc reſoluente, aperiente, attenuante virtute praedita eſt. Vid. *Samuel.* DALE in *Pharmacologia l. c.* Prouide ergo & continuato eius vſu, ſub conuenienti forma, non ſolum obſtructiones in ductibus hepatis biliariis auferuntur, materia cauſtica ſpasmos excitans remouetur, & ob principium ſulphureum, ſeu oleoſum, ſanguinis motus augetur, ſecretio bilis promouetur, calculique ex ductibus biliariis, cyſtide fellea, vel ductu choledocho expelluntur, hac tamen non niſi ſub conditione, ſi tales ratione magnitudinis ſuae diametrum ductuum, per quos migrare debent, non nimium ſuperant. De virtute noſtrae radicis reſoluente legi poſſunt plura in doctisſimi GEOFROY *Mater. med. Tom. II. pag.* 47. vbi illam inter medicamenta praeſtantiſſima contra icterum refert.

§. XXII.

Circa *cachexiam* variae itidem pro diuerſitate aegrotantium occurrunt cauſae antecedentes, quae pro obtinenda ſanitatis reſtitutione remoueri debent. Nam interdum obſtructiones viſcerum, haemorrhagiae ſalutares ſuppreſſae, imo tonus ventriculi

culi deiectus, potiſſimum hunc affectum producunt. His iterum omnibus indicationibus Curcuma noſtra reſpondet, ſuppreſſas nempe haemorrhagias ſalutares, ob virtutem reſoluendi, attenuandi & obſtructiones reſerandi, & denique tanquam ſecurum diureticum ac emenagogum, ſimulque fluxum haemorrhoidalem ciens, reſtituit, & obſtructiones aufert. Vid. COMELINVS in *Horto Malabar. l. c.* BONTIVS in *Hiſtor. natur. & medic. loc. cit.* qui his verbis id confirmat: *Ceterum excellentiſſimum eſt remedium in obſtructionibus viſcerum, pulmonum nimirum, iecoris & lienis, tum in oppilatione venularum meſaraicarum, tum nephriticis doloribus, calculo renum & veſicae efficaciter opitulatur, tum foeminis menſtrua promouet, difficultatem pariendi aufert.* Et in Tract. ſuo de *Medicina Indorum loc. cit.* commendat noſtram radicem in cachexia, hunc in modum: *In vtero remedium ſpecificum. At certe vt verum fatear, nihil aeque in his affectibus praeſtantius in quotidiano vſu reperi, quam praeſtantiſſimum hoc inter omnia remedium.* Hae virtutes de illa etiam praedicantur in HERMANNI *Cynoſura materiae medicae, a Ioh.* BOECLERO *continuata, pag.* 52. Denique ſi ventriculi debilitas accuſanda & tonus amiſſus reſtituendus eſt, tunc ob principia aromatica fibrae antea relaxatae ad ſolidiorem contractionem ſtimulantur, & ob principia balſamica roborantur, ſicque inſimul concoctio promouetur; videatur de his teſtimonium in COMELINI

in *Hort. Malabar. loc. cit.* Si autem cachexia a nimiis excretionibus, haemorrhagiis & a viribus ſumme exhauſtis otum ſuum traxit, melius vtique ſanguinem, ſuccos laudabiles & vires reſtituentia exhibentur, huiusque radicis uſus, vtpote minus tunc conueniens, plane omittitur.

§. XXIII.

Affectus *hydropicos*, ſcandalum illud commune Medicorum, quod attinet, tam in anaſarca, quam aſcite, lymphae ſeroſae plus vel minus viſcidae, aut acris extrauaſatio aut ſtagnatio immediatam cauſam conſtituit, quae ſatis teſtantur de relaxatis & debilitatis partibus, de retardato ſanguinis per venas potiſſimum tranſitu, & denique de excretionibus ſalutaribus imminutis. Inquirendae igitur cauſae tales, vt in cachexia, & quia tantum gradu hydrops ab eadem differt, hinc radix noſtra pro conditione cauſarum etiam in talibus affectibus in vſum vocanda eſt. Virtute enim iam ſatis nota reſoluente, diuretica &, teſte COMELINO in *Hort. Malabar. cit. loc.* leniter laxante, ſymptomata ſtatim mitigantur & pro ratione cauſarum haemorrhagiae ſalutares ſuppreſſae reuocantur; balſamico roborante etiam principio ſanguinis circulus liberior & celerior redditur & tonus inteſtinorum deiectus iterum reſtituitur. BONTIVS etiam vſus huius radicis in hydrope mentionem fecit in Tract. de *Medicina Indorum pag.* 149. praecipueque ab illo laudatur,

tur, ſi cum magis roborantibus, e. g. cortice chinae, combinaretur & in decocto exhiberetur. Plura videantur in ZORNII *Botanologia loc. cit.* in HERMANNI *Cynoſura mater. medic. loc. cit.* & in *Samuel* DALE *Pharmacologia* iam iam allegata.

§. XXIV.

In affectibus pedum *oedematoſis* ſatis notabile exemplum mihi a Viro omni fide digniſſimo communicatum eſt, de noſtrae radicis egregiis & excellentiſſimis virtutibus, vbi a continuato eius vſu aegrotus ſine aliis remediis feliciter reſtitutus fuit. Non tamen indiſcretim tunc proficuam eam iudico, ſed cauſae prius luſtrandae ſunt, ſiquidem ſi malum ab eryſipelate incongrue tractato & cum ſaturninis externe male curato principium ſuum ſumſit, minime reſpondebit & exoptatum finem implebit.

§. XXV.

Ad *partum facilitandum & foetum expellendum* ab Indorum obſtetricibus haec radix ad irriſiones vsque extollitur. BONTIVS in Tract. *de Medicina Indorum pag. 149. & pag. 38-40.* ſcribit: *In mulierum morbis nullam aeque celebrant Malaicae mulieres, quam hanc radicem, nam diuinis laudibus efferunt in facilitando partu.* Modus agendi facile indicari poteſt, omnia enim diuretica & emmenagoga ad partum pellentia referri poſſunt, & ob princi-

pium

pium oleoſo-aethereum liberior & celerior ſanguinis circulus promouetur, fluida & vaſa expanduntur, hocque modo partus interdum facilitatur. Interim tamen cum eiusmodi medicamentis caute eſt mercandum eademque non prius exhibenda ſunt, quam foetu in debito ſitu conſtituto, ſatisque perſpectis cauſis excluſionem eius retardantibus.

§. XXVI.

COMELINVS *in Horto Malabarico l. c.* vſum huius radicis quoque ad *melancholiam* profligandam commendat, facileque omnino locum in melancholia hyſterica & hypochondriaca inuenire poteſt, ſi illa a ſtaſibus & retardato ſanguinis circulo in viſceribus abdominis dependet. Ob principia enim iam adducta humorum quoque ſpiſſitudinem tollere ſucceſſiue poteſt, vnde dein ſtaſes reſoluuntur, & circulus eorum per totum corpus aequalis redditur, ac inſimul excretiones retardatae debitum in ordinem reſtituuntur.

§. XXVII.

Denique notatu adhuc digniſſimum eſt, quod ſpeciatim quoque in *febribus intermittentibus* haec radix egregium, ſecurum & fere infallibile remedium, multoties per experientiam comprobatum, conſtituat. Praeparatis nempe antea corporibus & quando paroxyſmi mitiores euadunt, illa ad ſcrupulum

pulum vnum, vel dimidiam drachmam, cum ſale digeſtiuo porrigitur, hocque facto & exhibitis aliquot doſibus, paroxysmi primo magis imminuuntur, & paulo poſt, cum excretione interdum notabili, plane ceſſant. Modus hic agendi febresque ſine noxa profligandi non alius eſſe poteſt, quam quod materiam, partes neruoſas irritantem, directe remoueat, excretiones impeditas reſtituat, partesque affectas debilitatas iterum roboret. Omnes vero ſcriptores, quos in conſilium vocare mihi licuit, nullam prorſus mentionem ſingularis huius antifebrilis virtutis fecerunt, ſolo ZORNIO excepto, qui in *Botanologia* ſupra citata *pag.* 249. ſub finem commemorat, hanc radicem inueteratas febres curare.

§. XXVIII.

De vſu interno haec praemiſſa ſufficiant, reſtat igitur tantum *externus*. In noſtris regionibus Curcuma externe, quantum quidem conſtat, nunquam adhibita fuit, ſed tantum in India, ſeu loco natali, ſub forma vnguenti, in aeſtu febrili, in vſum vocatur. BONTIVS de vſu externo in forma vnguenti nos certiores reddidit, *Hiſtor. natur. & med. Libr. VI. pag.* 17. vbi ſequentia conſignauit: *Hanc* (ſcilicet radicem noſtram) *cum puluere ſantali & aliis floribus odoratis, poſt dicendis, in marmore ſubigunt in vnguenti conſiſtentiam, quo vniuerſum*

 corpus,

corpus, tam viri, quam foeminae, inungunt: Quod quamuis inſolitis adſpectu foedum, propter flauum colorem, ſit, tamen aduerſus calores febriles & ſolis ardores, tum moleſtiſſimos quoque culicum morſus, ſummum eſt iuuamen. Vnguentum in inflammationibus proficuum ex hac radice a BONTIO etiam deſcribitur, in Tract. *de Medicina Indorum, pag. 142. & 143.* Ex hoc colligi poteſt id, quod complures Practicorum iam annotarunt, plurima nempe medicamenta purgantia, laxantia & diuretica, etiam externe diſcutientia & reſoluentia eſſe. Vid. beat. SCHVLZII Diſſertationes, *de febrium curatione antiqua, de medicamentis reſoluentibus & de chamaemelo.*

§. XXIX.

Ad *ſternutationem* excitandam puluis huius radicis quoque adhibetur, ob particulas nempe ſalinas, quibus ſicuti papillas linguae nerueas vellicat, etiam tunicae pituitariae fibrillas neruoſas irritare & talem commotionem excitare poteſt. BONTIVS vſum hunc ſternutatorium his verbis in *Hiſtor. natural. & medic. loc. cit.* indicauit: *Nuperrime obſeruaui, Chinenſes etiam in ſternutatoriis hac radice uti, inſtar radicis Hellebori albi.* Et ſic experientia illud confirmat, quod antea ex rationibus certis indicatum fuit.

§. XXX.

Denique ſi haec radix in vſum medicum vocatur, recens eſſe debet, non facile fragilis, non colore nigro tincta & vermiculoſa, ſed ſapore amaro praedita, ratione conſiſtentiae ſolida & compacta, extus flaua intusque rubicunda. Sub varia etiam forma in arte ſalutari exhibetur, ſiquidem communiſſime in pulueribus, quandoque etiam in decoctis & infuſis, rarius tandem in Eſſentiis & Tincturis, offertur. Puluis cum ſalibus digeſtiuis, tenerioribus abſorbentibus, cinnabari, aliisque, pro intentione medentis, miſcetur. Si in decocto praeſcribitur, haec cautela obſeruanda eſt, vt ſub finem ſaltem decoctionis addatur, ne pars optima volatilis & oleoſa calore nimio profligetur & tantum fixiora principia remaneant. Si vero ſub forma Tincturae exhibenda eſt, menſtrua, quae corpora gummeo-reſinoſa ſoluunt, requiruntur, talemque Tincturam praeparare docuit CARTHEVSERVS in ſua *Pharmacologia pag. 158.* Doſin quod attinet, in ſubſtantia plerumque a ſcrupulo vno ad integram drachmam, in infuſis autem ad vnam alteramue vnciam praeſcribitur.

§. XXXI.

De vſu mechanico in arte tinctoria, & oeconomico in arte coquendi, plura quidem adhuc enume-

enumeranda ſupereſſent; ſed quia nec ad praeſentem ſcopum ſtricte pertinent, nec ſpatii & temporis anguſtia id permittunt, ſicco talia praetereo pede, & DEO T. O. M. pro clementiſſime conceſſis viribus, ad perficiendum hunc qualemcunque laborem, immortales refero grates, omnesque vlteriores meos conatus immenſae Ipſius gratiae deuotiſſime commendo.

TANTVM.